

AMELİYATHANE KURALLARI VE GELENEKLERİ

PROF. DR. TAMER AKÇA

İzmir Tınaztepe Üniversitesi Tıp Fakültesi
Genel Cerrahi Anabilim Dalı

Tıp Tarihi ve Etik Bilim Doktoru
Felsefe Bilim Uzmanı / Sanat Tarihi Bilim Uzmanı

PLAN

01
AMELİYATHANE

02
**AMELİYATHANEYE
GİRİŞ VE KIYAFET**

03
**AMELİYAT
ODASI/SALONU**

04
EKİP
Oda Sorumlusu
Anestezi
Steril ekip

05
STERİL ALAN
Nerede Dur(ma)malı?
Nelere ve Nerelere
Dokun(ma)malı?
Öksürük ve Hapşırma
Sessizlik

06
**RADYASYONDAN
KORUNMA**

07
**ETİK
HASSASİYETLER**

08
**ASEPSİ
UYGULAMALARI**

09
ÖNERİLER

Sağlık kuruluşunda bulunan unsurlardan birisi ve duvarlarla çevrili kapalı bir mekân olmanın ötesinde ameliyathane, hastanenin en özel ve etkileyici alanlarının başında gelir.

Her sağlık çalışanının aşına olduğu ve uyguladığı kuralların yanı sıra kendine özgü terminolojisi, kuralları, gelenekleri, ritüelleri ve içinde bulunanları derhal etkisi altına alan cazibesi olan tinsel bir varlıktır.

Burası bireyin esenliği adına az sonra beden bütünlüğü bozulacak olan ile bozacak olanın kutsal buluşma yeridir. Bu nedenle ameliyathanede bulunmak bu buluşmayı içinde hissetmeyi gerektirir.

Geleneklerin ve kuralların bilinerek uyulması etkin ve güvenli çalışmanın ön şartıdır. Ekip ruhu ameliyathanenin hedefine ulaşmasını (hastanın güvenli ve başarılı bir müdahale ile esenliğe kavuşturulması) sağlayan en önemli unsurdur.

AMELİYATHANE

GİRİŞ

özel kıyafetler, terlikler, maske ve bone giymek ve değiştirmek için kullanılan odalar

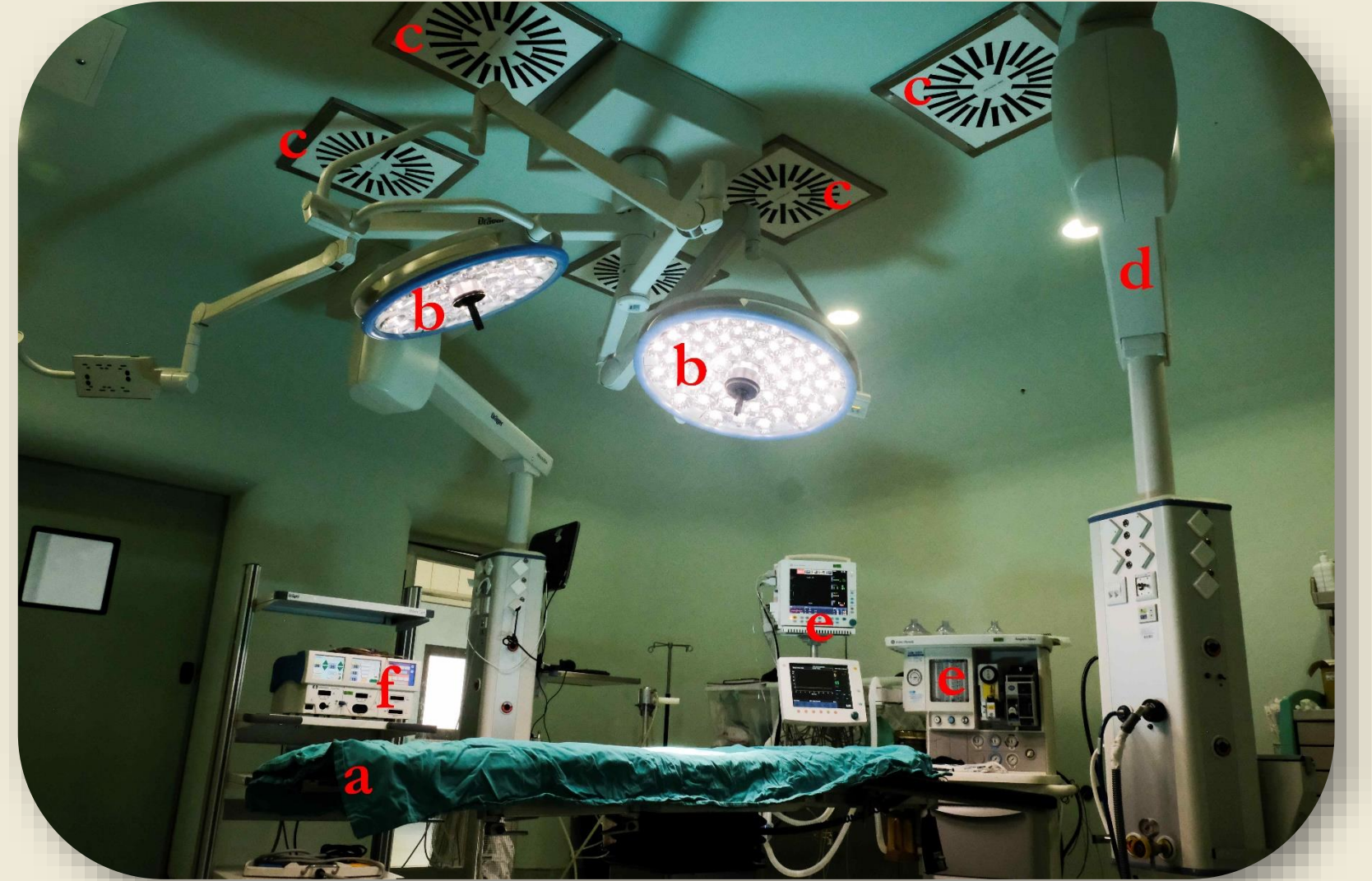
YARI STERİL ALAN

preoperatif hasta hazırlık odası, postoperatif derlenme odası, postanestezi bakım ünitesi (PABÜ), hasta hazırlık odası, malzeme ve ilaç depoları, dinlenme odaları ve ameliyat ekibinin el ve kollarını cerrahi sabun veya solüsyonlarla yıkadıkları yıkanma üniteleri

steril alan

ameliyatın yapıldığı alan
ameliyat masası, ameliyat ışıkları, anestezi cihazı,
ameliyat ve anestezi için gerekli cihazların
bağlantılarını içeren sistemler (pendant), cerrahi
malzemelerin üzerine konduğu masalar (tepsi) ve
ameliyat sırasında gereken malzemeleri hızlıca
almak amacıyla iç depolar ve hepafiltreler (ortam
havasında bulunan mikroorganizmalar ve diğer zerrecikleri
süzer ve bunları tekrar dolaşıma vermeyip tahliye eder)

AMELİYATHANEYE GİRİŞ VE KIYAFET

ameliyathanenin en önemli kuralı oraya günlük kıyafetlerle girilmemesi

ameliyathanenin girişinde sağlanacak olan özel kıyafetlerin ve terliklerin (sabo) kullanılması zorunlu

ameliyathane kıyafetleri

kolye, bilezik, yüzük, saat gibi takılar çıkartılır, saçlar toplanır

ayakkabılar çıkartılarak özel ameliyathane terlikleri giyilir

maske ve bone

başa saçları tamamen içine alacak şekilde bir kep (bone)
ve ağız ile burnu kapatacak şekilde maske takılır

maskenin üst kenarında bulunan ince tel kolayca
bükülerek kullanıcının burnuna tam olarak oturtulur ve
kullanıldığı sürece burnun dışarı çıkması engellenir

maske ve bone ile birlikte cerrahi gözlük kullanılması,
hem ekipten yaraya hem de yaradan ekibe sıçrayacak
olan beden sıvılarıyla enfekte olmalarını da kısmen
engeller

ameliyat önlüğü

steril olmayan ekip üyeleri steril alana dokunmaz

steril olan ekip üyeleri ise cerrahi olarak el ve kollarını yıkadıktan sonra girişte giydikleri standart ameliyathane kıyafetlerinin üzerine vücut sıvılarının kendilerine ve kendilerindeki mikroorganizmaların hastaya bulaşmasını engelleyen steril bir cerrahi önlük (ameliyathane terminolojisinde boksör gömlek veya boksör önlük) giyip steril eldivenler kullanırlar

AMELİYAT ODASI/ SALONU

ameliyathanede bulunan birçok odadan en önemlisi ve ameliyatın gerçekleştirildiği yer

operating room, operating theatre

yapılan işe ve ekibe saygılı, profesyonel ve dikkatli olunmalı, ameliyat odasına girerken cerrahın veya sorumlu personelden/hemşireden izin alınmalı

gereksiz giriş-çıkışlardan şiddetle kaçınılmalı,

izleyicilerin odayı terk etmeleri istenirse itiraz etmeden ve alınganlık göstermeden uyulmalı

cerrahi ekip dışındakiler

ağır ameliyat şartlarında ekibi rahatsız etmeden, sessizce odayı terk etmeli

özellikli ameliyatlarda sterilitiyi bozmamak için giriş-çıkışlar kısıtlanabilir

izleyiciler ameliyathaneyi ve kullanılan malzemeleri daha önce gördükleri ile karşılaştırmamalı

ameliyat sabahında "bir şeyler atıştırmak" yerine iyi bir kahvaltı

ameliyat başladıktan sonra uzun süre hareketsiz kalmamalı ve sterilitiyeye dikkat ederek zaman zaman odanın içinde kısa adımlar atmalı

AMELİYATHANE PERSONELİ

yarı steril alanda malzemedan ve temizlikten sorumlu teknik ekibin yanı sıra hemşireler ve hasta bakıcılar görev yaparlar

oda sorumlusu

odadan ve malzemedan sorumlu bir personel veya hemşire odanın temizliğini ve düzenini sağlamak ameliyatta kullanılacak cerrahi setler ve özellikli aletleri bulundurmak, gerektiğinde yeni alet ve malzemeleri steril alana vermek steril ameliyat ekibinin üyelerinin gerektiğinde gözlük, bone, maske, kıyafetini düzeltmek, terlerini silmek ameliyat lambalarının veya varsa monitörlerin yerini ayarlamak steril olmayan cihazları kullanmak ameliyat bitiminde odanın bir sonraki ameliyata hazır olmasını sağlamak

cerrahi hemşiresi

cerrahi ekibin bir parçası olan ve ameliyatın aksamadan yürümesinden sorumlu bu kişi Almandan ödünç alınan bir deyimle "schwester" (tr. abla, kızkardeş, kardeş, hemşire)

malzemeleri steril ve düzenli olarak hazır bulundurmak

malzemeleri cerraha vermek

kullanılan malzemelerin ameliyat bitiminde eksiksiz olup olmadığını kontrol etmek

anestezi ve anestezi teknisyeni/teknikeri

genellikle yanında teknisyen veya tekniker bir yardımcı ameliyatta hastanın ağrı duymaması için uygun anestezi verilmesi
hastanın masada uygun ve güvenli bir şekilde yatması
başının uygun bir pozisyonda olması
genel anestezi verilmişse anestezi tüpünün yerinde olması
ameliyat boyunca hastanın her türlü yaşamsal ve biyokimyasal bulgularının takibi vb.

cerrahi ekip

ameliyatın güçlüğüne göre en az bir cerrah ve bir cerrahi hemşiresi

ikinci bir cerrah, bir cerrahi asistanı, tıp fakültesi öğrencisi/cerrahi teknikerlik öğrencisi

başka cerrahlar (yardım, konsültasyon, eğitim veya taze kuvvet)

özellikli aletleri için malzemeyi sağlayan firmanın tecrübeli bir elemanı

STERİL ALAN

- ameliyat odası başlı başına steril alan olarak kabul edilmeli
- ayrıca steril ve steril olmayan alanların farkına varılmalı
- genellikle yeşil veya mavi renkli steril cerrahi örtüler
- steril olmayanlar steril alanlara dokunmamalı
- steril ekip üyeleri steril olmayan alanlara dokunmamalı
- steril alan steril olmayan alandaki bütün işler tamamlandıktan sonra en son anda hazırlanmalı

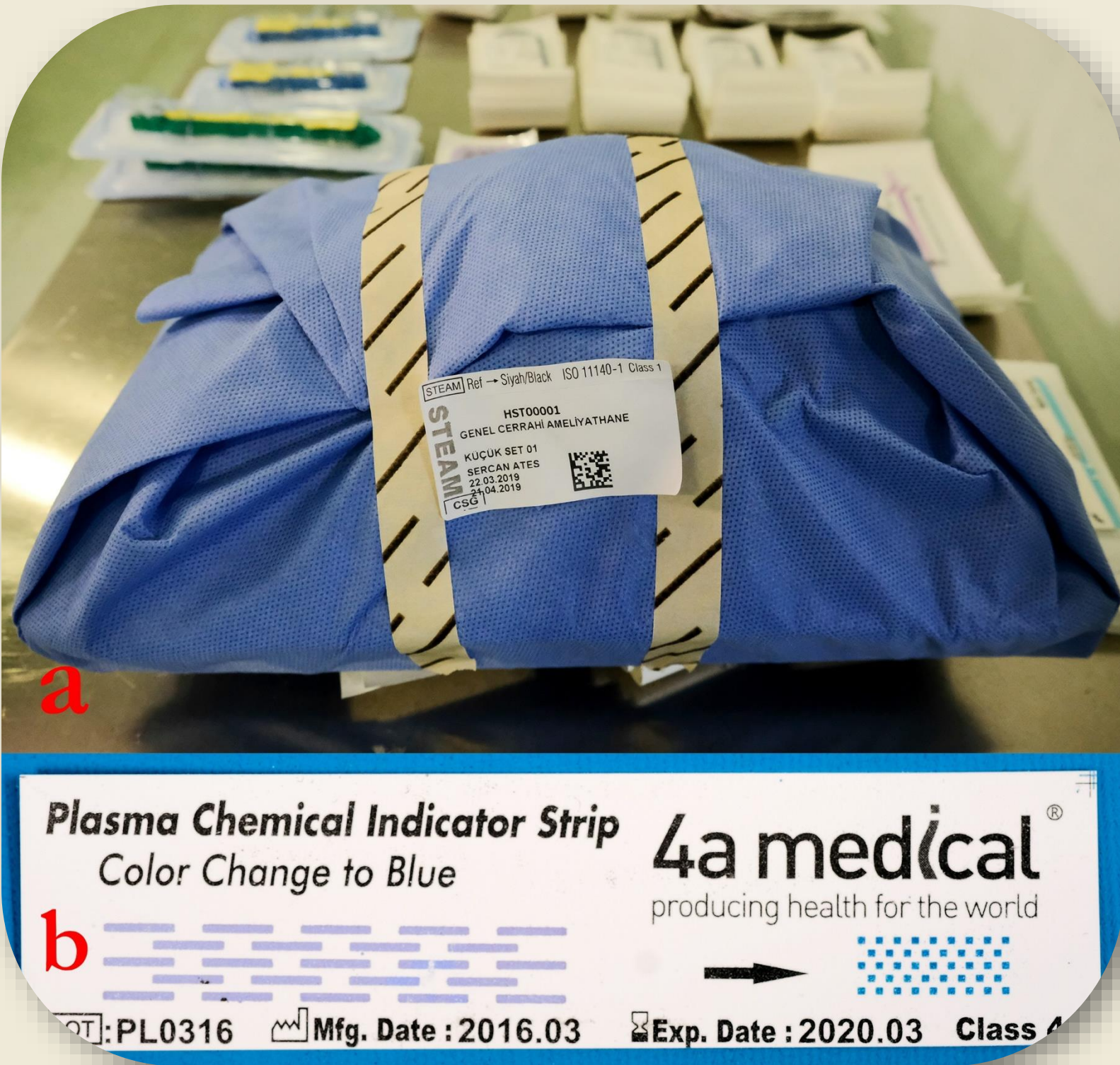

steril alan bariyeri

steril olmayan herhangi bir malzemenin steril olan alana dokunması bariyeri bozar (bütün alan kirli)

steril cerrahi alana verilen bütün paketlerin bütünlüğünün bozulmadığından emin olunmalı

bütünlüğü bozulmuş veya sterilizasyon göstergeleri uygun olmayan paketler bulaşık kabul edilmeli ve steril alanda kullanılmamalı

steril alan bariyeri

bütün steril malzemeler, alanın ve malzemenin sterilitesini koruyacak önlemler alınarak cerrahi alana taşınır

genellikle steril malzemeler dışta bir steril olmayan bir paket ve içte ise steril olan ikinci bir paketle kaplanır

oda personeli dıştaki paketi açarken, içerideki steril pakete dokunmaz

ameliyat hemşiresi ise dıştaki pakete dokunmadan içteki steril paketi alır ve malzemeyi steril alana açar

steril alan bariyeri

hastanın ameliyat edilecek bölgesi cerrahi sabunlarla uygun bir şekilde yıkanır (boyama, betadin veya batikon)

bu bölge dışında kalan bütün vücudu steril cerrahi örtüler (çarşaf veya örtü) ile örtülür

örtüler steril olarak açılmış cerrahi alet ve malzemelerin üzerine konduğu ameliyat tepsisinde de kullanılır

nerede dur(ma)malı?

steril olmayanlar oda sorumlusu, cerrahi hemşiresi, anestezi ekibi ve cerrahi ekibinin yolu üzerinde durmamalı

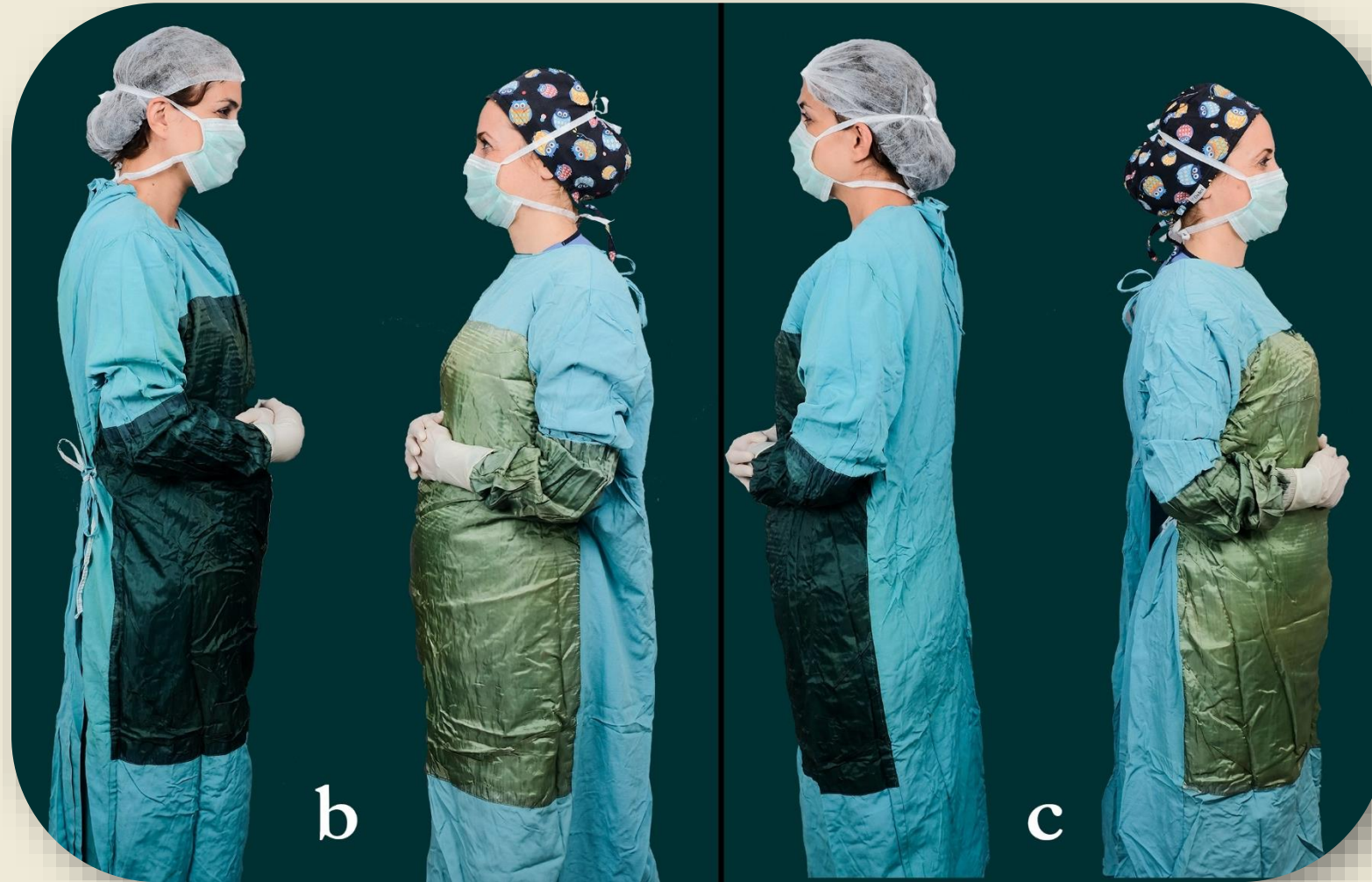
oda duvarının önü, cerrahi ekibin en az 30 cm (bir adım) arkası veya (eğer cerrahi ekip orada çalışmıyorsa) hastanın baş tarafında anestezi ekibinin hemen yanı

anestezist yerine geçtiğinde kendisinden izin alındıktan sonra hastanın baş tarafından ameliyat izlenebilir

bazen ekipten biraz yüksekte olmak da bir seçenek olabilir

nelere ve nerelere dokunma(ma)lı?

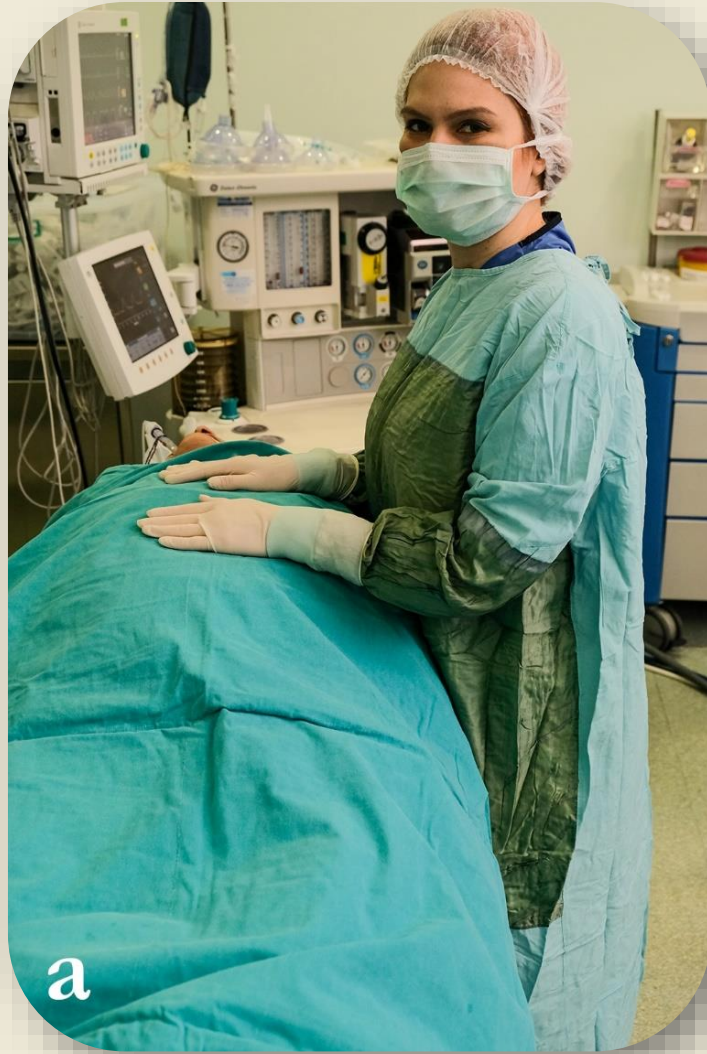
steril olmayanlar cerrahi önlükler, eldivenler, malzemeler ve cerrahi örtüler gibi steril olan hiçbir şeye dokunmamalı

ameliyat seyredilirken olabildiğince eller arkada birbirine kavuşturulmalı

gerekmedikçe steril alanın üzerine eğilmemeli

steril bir alana dokunulduğunda cerrahi ekip uyarılmalı

nelere ve nerelere dokunma(ma)lı?

PRATİK FORMÜL

yeşil veya mavi örtü hemen daima steril bir alanı işaret eder
şeffaf plastik torba içindeki tüm cerrahi alet ve malzemeler sterildir

eğer bir alanın veya malzemenin steril olup olmadığından emin olunamıyorsa "STERİLMİŞ" gibi davranmak en doğru davranış

öksürük ve hapşırma

---

yüz doğrudan hastaya dönük

sessizlik

HASTA GÜVENLİĞİ

cerrahinin hastaya olabilen en az hasarı vererek bitirilmesine ilişkin işlemlerin tamamı en üst düzeyde dikkat ve konsantrasyon zamana karşı girilmiş bir yarışma

ortamın sessiz olması çok önemli

konuşma önceliği cerrahın (ameliyatı yönetmek, izleyicilere yaptıkları işlemi anlatmak, önemli bir anatomik veya patolojik oluşumu göstermek)
kritik durumlarda cerrahi ekibin diğer üyeleri ve anestezi ekibi de

sessizlik

CERRAHİ KİBAR BİR SANAT DEĞİLDİR

öncelikle sessizce dinlemek
işaret edilen yerleri seyretmek
eğer cerrah bir soru sormuş ve cevap bekliyorsa konuşmak uygun

hastanın ameliyatının güvenliği birinci sorumluluk
eğitim ikinci sırada

izleyiciler veya ekibin diğer üyeleri uygun anlarda soru sormalı

cep telefonlarının zil sesi kapatılmalı

sessizlik

BÖLGESEL ANESTEZİ

kendisi ile ilgili olmayan konuşmaları üzerine alınabilir ana dili farklı olsa bile yanlış anlamalara sebep olabilecek gereksiz ve münasebetsiz konuşmalar, şakalaşmalar, gülüşmeler olmamalı

hasta-hekim ilişkisindeki güveni zedeler

Hasta hakkında yapılacak olan saygısız konuşmalar ise zaten hiçbir şekilde kabul edilebilir bir davranış değil

ameliyat odasının bütün kapılarının kapalı olması (hasta mahremiyeti, dikkat dağıtıcı gürültünün engellenmesi, laminar akımın olumsuz etkilenmesi)

RADYASYONDAN KORUNMA

X ışınları doğrusal bir şekilde ilerlerler, köşeleri dönemez

ETİK HASSASIYETLER

her türlü yazılı ve görsel dokümantasyon için hastadan önceden izin alınmalı
bu işlemler sırasında da hastanın mahremiyetine saygı gösterilmeli
görsel kayıtlarda hastanın tanınmasına neden olacak görüntülerden kaçınmalı
hastaya özgü skar, benler, dövme gibi özellikler bizzat patolojinin kendisi değilse görüntü dışında bırakılmalı
yazılı kayıtlarda ise hastanın adı ve soyadı gibi bilgiler de kodlanmalı (AB, Kadın, 56 yaş vb.).

AMELİYAT ODASINDA ASEPSİ/ANTİSEPSİ

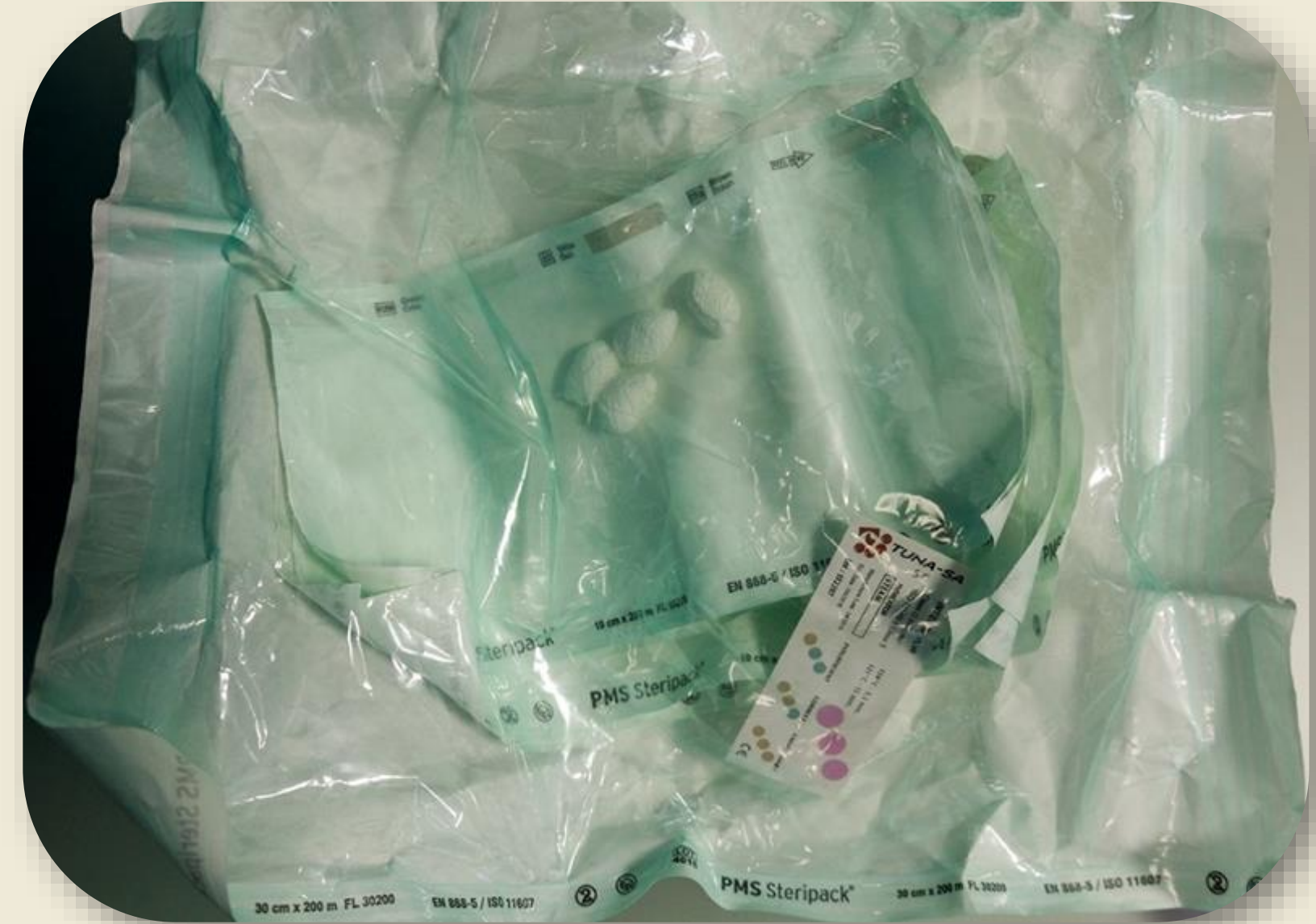

**steril alanda
sadece cerrahi
olarak yıkanmış ve
steril kıyafetleri
giymiş kişiler çalışır**

**steril alan
yaratmak için steril
cerrahi örtüler
kullanılır**

**steril alanda
kullanılan bütün
aletler ve
malzemeler steril
olmalıdır**

**steril cerrahi alana
verilen bütün
malzemeler sterilite ve
bütünlük kurallarına
uygun olarak açılmalı,
dağıtılmalı ve taşınmalı**

**steril alan sürekli
olarak izlenmeli ve
korunmalı**

**bütün ekip steril
alanın devamlılığını
sağlayacak şekilde
hareket etmeli**

**bütün ekip steril
alanın devamlılığını
sağlayacak şekilde
hareket etmeli**

OKUMA ÖNERİSİ

**TIP FELSEFESİ
VE ETİĞİ ÜZERİNE**

İSMAİL YAKIT
Ötüken Neşriyat
2010

